

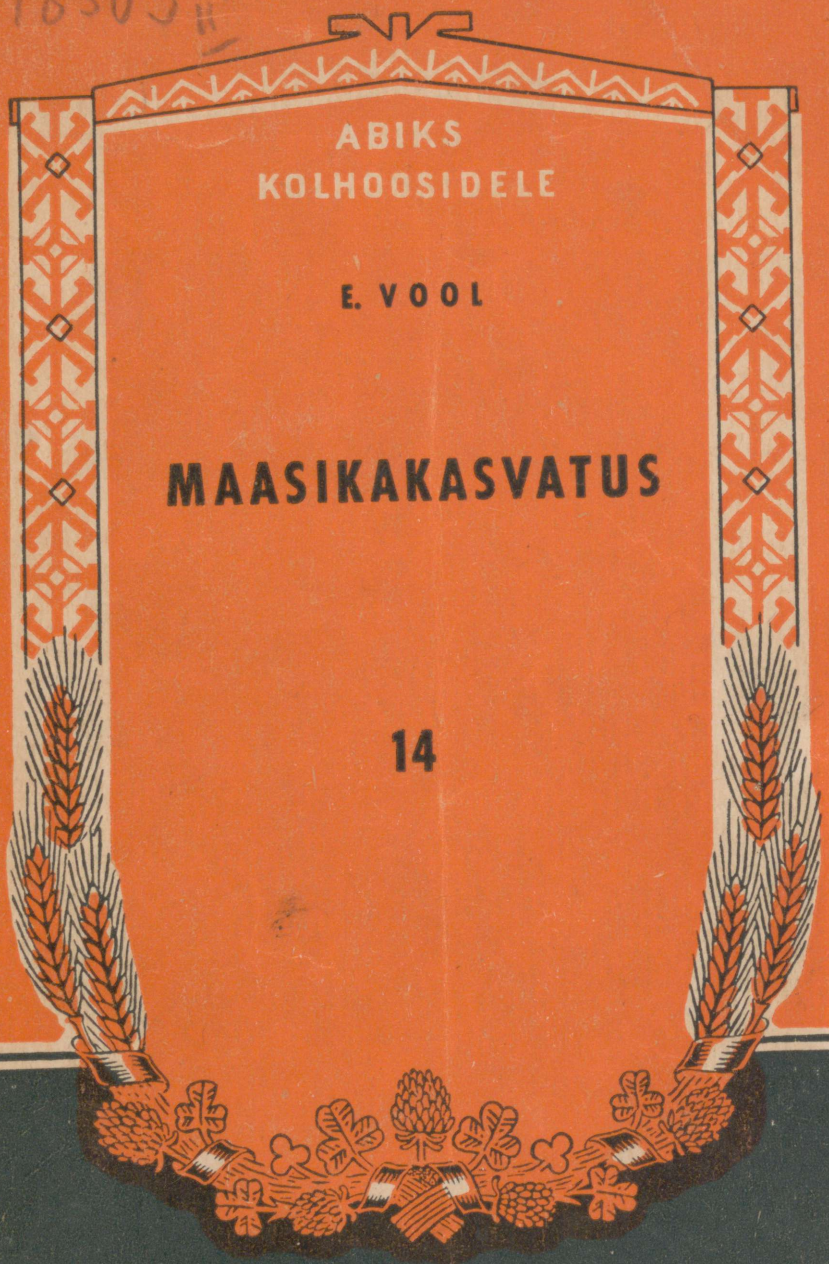
A-18503F

ABIKS
KOLHOOSIDELE

E. VOOL

MAASIKAKASVATUS

14

ABIKS KOLHOOSIDELE

E. VOOL

MAASIKAKASVATUS

14

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1950

EESSÕNA.

Nõukogude rahvad, teades aianduse suurt väärtust, arendavad seda laialdaselt, rajades meie suurel kodumaal rohkesti uusi puuvilja- ja marjaaedu. Kogu Nõukogude Liidus on palju aianduse eesrindlasi ja mitšuurinlasi, kes jätkavad oma suure õpetaja I. V. Mitsurini tööd. Nad täiustavad olemasolevaid ja aretavad uusi puuviljade ning marjade sorte, mis on sobivad kasvatamiseks erinevates maa-kohtades ning on viinud aianduse levikuala kaugele põhja.

Arvestades puuviljanduse ja marjakasvatuse suurt tähtsust, on bolševike partei ja Nõukogude valitsus pööranud suurt tähelepanu selle arendamisele.

Eesti NSV-s annab aianduse arendamisele kindla suuna ja sisu Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja EK(b)P Keskkomitee määrus 1. oktoobrist 1949. a. — „Aianduse arendamise kohta Eesti NSV-s aastail 1950—1955.“ Selles määrukses on antud konkreetsed ülesanded puuvilja- ja marjaaedade rajamiseks meie kolhoosides, sovhoosides ja teistes majandites. Eriti ulatuslikuks on kujunenud ja kujuneb aedade rajamine ning arendamine kolhoosides. 1950. a. kuni 1955. a. tuleb kolhoosides rajamisele 3620 ha puuvilja- ja 630 ha marjaaedu, seega kokku 4250 ha. Igal kolhoosil on soovitatud rajada vähemalt 5 hektaari suurune puuvilja- ja marjaaed. Paljud kolhoosid alustasid juba varem — 1948. a. puuvilja- ja marjaaedade rajamist. Enamik nendest otsustas rajada kaugelt suuremad aiad kui 5 ha. Näiteks otsustati Läänemaal Kirbla valla Edu kolhoosis rajada 15 ha suurune aed, sellest 3 ha marjaaeda, Tasuja kolhoos Valgamaal rajab 10 ha suuruse puuvilja-aia jne. Muidugi oleneb puuvilja- ja marja-aia suurus suurel määral tööjõu hulgast ja mehhaniseerimise tasemest, saagi realiseerimise võimalustest, sobivast mullasti-

kust ja muudest teguritest. Lähtudes tööjõu otstarbeka kasutamise ning töö organiseerimise ning mehhaniseerimise seisukohalt, ei ole otstarbekohane kolhoosidel rajada väiksemaid puuvilja- ja marjaaedu kui 5 ha.

Meie noortes kolhoosiaedades seisab marjakultuuride eriline tähtsus selles, et need, võrreldes viljapuudega, hakkavad varakult vilja kandma. Kõige kiiremini alustab viljakandvust aedmaasikas. Sügisel istutatud hästi hooldatud maasikaistandus annab esimese saagi kohe järgneva aasta juunis-juulis. Turul on aedmaasikas nõutavamaid marju, ta on eriti hinnatav nii lauamarjana kui ka keedisena.

Maitselt ja aroomilt ei suuda aedmaasikaga ükski teine mari võistelda. Aedmaasikais on kuni 9% suhkrut, neis leiduvad mineraalsoolad sisaldavad rauda, fosforit ja kaltsiumi. Need inimesele vajalikud soolad leiduvad maasikates inimorganismile kergesti kättesaadaval kujul. Maasikad sisaldavad ka rohkesti vitamiine, eriti vitamiini C. Seega on maasikad väga tervislikud ja toitvad. Siiski ei tule maasikaisse suhtuda kui maiuspalasse või arstimisse, vaid kui igapäevasesse väärtuslikku toiduainesse.

Maasikad valmivad juba juuni lõpul ja juuli algul, s. o. ajal, kui teised marjad ei ole veel söömiskõlblikud.

Kõike eeltoodut arvestades tuleb püüda selle poole, et maasikad tavalise toiduainena leviks nii värskelt kui ka hoidistena tarvitamiseks kõige laiematesse rahvahulkadesse.

Maasikas kui meie kõige varasem mari ning eelistatuim lauamari omab eriti suurt tähtsust linnalähedastes ning tööstusrajoonides. Seepärast on ka vastavalt Pomoloogia Nõukogu otsusele soovitav intensiivaianduse rajoonides võtta 30% marjaaia pindalast maasikaistanduste alla. Teistes rajoonides tuleb maasikaid kasvatada 20% ulatuses marjaaia üldpindalast. Kui kolhoosil on olemas head transpordivõimalused, siis on kindlasti väga tulutoov maasikaid kasvatada ka linnast kaugemal asetsevates piirkondades.

Kolhoosnikute individuaalajas soovitatakse võtta vähemalt 100 ruutmeetiline pindala maasikate alla. Individu-

aalaiamaapidajail linnades ja asulates on samuti soovitatav kasvatada rohkesti oma aiamaal maasikaid. Individuaal-aedades tuleks kasvatada maasikaid vähemalt 10—15 kg iga perekonnaliikme kohta. Meie oludes võib arvestada vähegi korralikult hooldatud aedmaasikailt saaki 1 kg ruutmeetrit. Näiteks võib saada Tallinna ääremail hea hoolitsuse korral niisugust saaki üsna kehval liivapõhjalisel, kergemullalisel pinnasel ka halvemail aastail.

Kolhoosides, kus rajatakse maasikaistandused suurtel pindaladel, tuleb teha kõik agrotehnilised tööd hobuse või traktori jõul. Kuigi ühele marjaaia hektaarile kulub rohkem tööjõudu kui ühele põllumaahektaarile, on tulu sellelt siiski suhteliselt mitu korda suurem ja tööjõud tasub end paljukordselt. Väga tähtis on aga võimalikult suurema hulga tööde, nagu kastmise, väetamise, vahelhari-mise jne., mehhaniseerimine. Tööjõu vajadust ühe hekt-aari maasikaia rajamiseks ja hooldamiseks võiks arves-tada järgmiselt:

Töö nimetus	Inimtööpäevi	Hobutööpäevi
Istutamine	90	26
Hooldamine esimesel aastal	272	8
Kandeealise maasikaistanduse hool-damine	428	20

Kandeealise maasikaistanduse hooldamisel langeb enam kui 50% inimtööpäevadest marjade korjamisele. Selle töö läbiviimiseks võib väga hästi kasutada kooliõpilasi ja vanu inimesi.

KASVUKOHA VALIK.

Puuvilja- ja marjaia rajamisel on olulise tähtsusega koha valik. Meie oludes annavad puuvilja- ja marjaaiad head saaki keskmise raskusega niiskematel, huumuserikas-tel, lupja sisaldavatel ning vett ja õhku läbi laskvatel sü-gavamapõhjalistel liiv-savi- ja savi-liivmuldadel. Kolhoo-sidel tuleb ulatuslike puuvilja- ja marjaaedade rajamisel

silmas pidada, et sobiv maa viljapuude ja marjakultuuride kasvatamiseks on seal, kus ristik ja nisu hästi kasvavad. On soovitav, et puuvilja- ja marjaaed asuks võimalikult kolhoosi keskuse lähedal, kuid esmajoones tuleb siiski lähtuda sobivast asendist, pinnasest ja aluspõhjast.

Maasikat peetakse mulla omaduste ja niiskuse suhtes üldiselt võrdlemisi nõudlikuks taimeks. Kõige sobivam koht kolhoosiaias maasikate kasvatamiseks on tasane või nõrga lõuna- või kagupoolse kallakuga maa-ala. Kuigi maasikas eelistab niiskevõitu maad, ei või teda istutada lohkudesse, märgadele madalikele. Kevadeti seisab neis kohtades kaua vesi ning avaldavad mõju öökülmad, samuti koguneb sinna suvel pärast vihmasadusid vett. Ka ei ole maasikaistandust soovitav rajada liiga kõrgetele kohtadele, kus maasikad kannataksid niiskuse puuduse all.

Muldadest on maasikaile kõige sobivamad sügavalt haritud huumusrikkad liiv-savi- või savi-liivmullad. Maasikad annavad head saaki ka kergetel muldadel, kui selles on küllaldaselt niiskust ja on antud tugev väetus. Kõige parem on aga struktuurne, huumuserikas muld, mis on vaba umbrohtudest, eriti juurumbrohtudest ja on küllaldaselt niiske ning sügava, läbilaskva aluspõhjaga.

Maasikate kasvatamiseks ei ole sobivad liiga rasked savimullad. Seal kannatavad maasikapuhmikute juured õhupuuduse all, kuna muld on struktuuritu ega lase õhku läbi ning sisaldab liigselt vett. Kuival ajal muutub niisugune muld kõvaks, maaharimisel tolmustub kergesti ja kattub pärast vihma koorikuga.

Pae- või kruusapõhjaga, samuti ka kuiva liivase aluspõhjaga muldadel kasvavad maasikad halvasti. Siiski on maasikaid parem kasvatada kergetel kui liiga rasketel muldadel. Rohke orgaaniline väetis parandab selliseid muldi ja heal hooldamisel ning küllaldaselt orgaaniliste ja mineraalväetiste andmisel kasvavad maasikad ka niisugustel muldadel hästi. Üksikutel maasikasortidel on üsna erinevad kasvunõuded, mille juures peatume ühenduses sortide valiku küsimusega.

Maasikate kasvukoht peab olema tingimata tuulte eest

Joonis 1. Maasikasort saksa evern.

varjatud. Põhjakaarte-poolne tuulekaitse, kui seda ei ole olemas kas puude, tara või hoonete näol, tuleb tingimata luua. Tuulte eest kaitstud kohtades koguneb ja säilib lumi ühtlase kihina, kaitstes maasikapuhmikuid talvel külmumise eest. Kaitstud kohtades ei kuivata tuul nii kiiresti maapinda ja seetõttu saadakse suuri, ilusaid marju. Kaitse on maasikaile vajalik ka ida- ja kirdetuulte eest ning, olenevalt asukohast ja valitsevast tuulesuunast, ka läänetuulte eest. Maasikate valmimisaeg ja suhkrusisaldus, samuti marjade suurus, ilus välimus ja aroom olene-

vad suurel määral soojus- ja valgustusoludest. Kõigile tuultele avatud maa alal on saak hiline ja madala kvaliteediga.

Meie kolhoosiaiad rajatakse suures enamuses lagedale põllule. Esimesi töid kolhoosiaia rajamisel on selle kaitsmine tuulte eest kaitseistandustega. Kaitseistanduseks põhjapoolsel küljel on sobiv istutada okaspuuliike, nagu harilikku kuuske ja siberi nulgu. Lääne- ja idapoolsete kaitseistanduste moodustamiseks kõlbavad lehtpuud, nagu pärnad, vahtrad, paplid jt. Kaitseistandus istutatakse 3—4-realine, kusjuures äärmised read rajatakse madalakasvulistest puudest ja põõsastest, näiteks läätspuust, viirpuust, enelast või isegi sõstrast.

Et kaitseistandus annaks kiiremini tuulevarju ja hakkaks oma ülesannet täitma, siis kasutatakse selle rajamisel noori 2—3-aastasi taimi, mis on juba 40—100 sm pikkusteks kasvanud. Puudest istutatakse okaspuud 1,0—2 m vahekaugusega kas kevadel või sügisel vara ja hea kasvamamineku kindlustamiseks koos mullapalliga. Lehtpuud istutatakse kevadel ja sügisel 2—4 m vahega.

Maasikaid nagu teisigi aiataimi ei või istutada kaitseistandusele liiga lähedale. Soovitav vahekaugus, olenedes kaitseistanduse puude liigist, olgu 5—8 m. Lähemal asudes võtavad puude juured äärmistelt maasikaridadelt ära toiteaineid ja niiskust.

Nii kaua kui kaitseistandus on veel noor või hoopis puudub, tuleb maasikaistandust tuulte eest kaitsta kõrgevarrelistest taimedest (kõrge aeduba, kõrge aedhernes jt.) rajatud kulissidega — kaitseribadega. Kulissid rajatakse umbes 75 sm laiad ja need peavad asetsema 10—15 m kaugusel üksteisest, läbistades kogu maasikaistandust ribadena. Võib tarvitada ka lattide vahele püsti seatud pikki õlgi või pilliroogu.

Kaitseistandused on maasikate kasvatamisel hädavajalikud, kuid tuleb meeles pidada, et värskel õhul peab siiski olema vaba juurdepääs aeda, kuna seal muidu on eriti soodsad tingimused taimehaiguste ja -kahjurite levimisele.

PINNASE ETTEVALMISTAMINE MAASIKATE KASVATAMISEKS.

Taimede suur elujõud ja hea saak oleneb peamiselt nende headest kasvutingimustest noores eas. Selle järel-
duseni jõudis I. V. Mitsurin oma katsete ja tähelepanekute
alusel juba ammu. Et meil rajatavad puuvilja- ja marja-
aiad hästi areneksid, ei ole lubatav istutamistõid enne
läbi viia, kui noorte viljapuudele ja marjakultuuridele
on loodud kasvamiseks soodsad tingimused.

Kolhoosi puuvilja- ja marjaaed tuleb planeerida hästi ja
hoolikalt. Kogu aia ulatuses tasandatakse maapind ja
korraldatakse veelud. Kuna aedmaasikas on nõudliku-
maid kultuure marjaaias, siis tuleb maasikaistanduse alla
võetav maa-ala eriti hoolikalt ette valmistada.

Olulise tähtsusega on pinnase ettevalmistamisel mulla
viljakuse tõstmine. Mulla viljakus oleneb mulla struktuu-
rist ja toiteainete sisaldusest, kusjuures parim on sõmerja
struktuuriga muld. Mulla sõmeraline struktuur saavuta-
takse peamiselt mitmeaastaste põldheinete kasvatamisega
ja õige maaharimise ning väetamisega. Koos sellega hä-
vinevad ka umbrohud, eriti aga juurumbrohud.

Vastavalt sellele, mitme aasta pärast teatud maa-alale
tahetakse maasikaid istutada, valitakse ka pinnase ette-
valmistamise viis. Kui istutamine toimub 3—4 aasta pä-
rast, on kõige otstarbekohasem istanduse alla võetavale
maa-alale külvata mitmeaastaste põldheinete segu. Segu
parimaks koostiseks on kaaluliselt $\frac{2}{3}$ liblikõieliste ja $\frac{1}{3}$
kõrsheinete seemet. Liblikõielised heintaimed seovad oma
juurtel asuvate mügar-bakterite kaudu õhu lämmastikku ja
rikastavad seega mulda lämmastikuga. Kõrreliste hein-
taimede juured tungivad sügavale mulda ja jätavad sinna
rohkesti orgaanilist massi, mis kõdunedes aitab kaasa
mulla struktuuri paranemisele ning sõmerja struktuuri tek-
kimisele. Oma tiheda seisu tõttu aitavad mitmeaastased
põldheinad suuresti kaasa umbrohtude hävitamisele.

Et mulla viljakuse tõstmisel saavutada soovitud tule-
musi, selleks tuleb põldheinete kasvatamisel neid pealt väe-
tada mineraalväetistega, peamiselt kaali- ja fosforväetis-

Joonis 2.
Maasikasort *komsomolka*.

tega (3—4 ts superfosfaati ja 1,5—2 ts kaalisoola hektaarile). Kui heintaimede kasv on nõrk, siis tuleb anda ka lämmastikväetist (väävelhapuammooniumi 1,5 ts hektaarile).

Kahel esimesel aastal niidetakse põldhein heinaks. Kolmandal aastal võib põldheina haljasväetisena sisse künda. Kui kolmandal aastal põldheina sisse ei künta, tuleb anda laudasõnnikut 40—50 tonni hektaarile.

Väga otstarbekohane on 1—2 aasta pärast rajatava maasikaistanduse maa-alale külvata valget mesikut või vikki haljasväetiseks. Sisseküünd teostatakse õitsemise ajal, kui haljasmass on kõige suurem ja sisaldab kõige rohkem toitaineid. Eriti soovitatav on valge mesik, mis meil senini on kahjuks veel vähe levinud, kuid mis annab eriti palju haljasmassi ja arendab suure ning hästi mulda kobestava juurekava. Ka on valge mesik hea meetaim.

Eesti NSV kolhoosides leidub enamasti igal pool puuvilja- ja marjaaia rajamiseks kohaseid, juba pikemat aega põllukultuuride all olnud maa-alasid. Kui sobiva pinnasega, juba varem hästi haritud ja väetatud maa-ala on olemas, siis võib aia rajada ka ilma eelkultuuride kasvatamiseta. Niisugusel juhul antakse maale tugev sõnnikväetis, mille kogus kõigub vastavalt mulla viljakusele 50—100 tonnini hektaari kohta.

Väga heaks orgaanilise ainega rikastamise ja väetamise vahendiks on poolkõdunenud tuha, mulla ja sõnniku kompost, millele on juurde segatud fosforiiti. Kui iga veise kohta laudas lisada sõnnikule 300—400 g fosforiiti päevas, siis saadakse küllaldase fosforisisaldusega väetis, kus fosforiidis leiduv fosfor on taimedele hästi kättesaadavaks muutunud.

Koos orgaaniliste väetistega antakse maasikaistanduse alla tulevale maa-alale ka mineraalväetisi. Eesrindlaste tootmiskogemused on näidanud, et mineraalväetiste andmine koos orgaaniliste väetistega tõstab mineraalväetiste mõju. Koos sügiskünniga antakse hektaarile 4—5 ts superfosfaati ja 2—3 ts kaalisoola. Juhul, kui laudasõnnik on fosforiidi lisamise teel fosforiga rikastunud, nagu kirjeldatud eespool, ei ole superfosfaadi andmine vajalik. Kaalisoola võib asendada puutuhaga, mis sisaldab 8—13% kaalit ja 2—3% fosforhapet.

Mulla ilmse happesuse korral (seda näitab pinna sammaldumine, paiseleht, ristiku ja nisu kidur kasv) tuleb maasikaistanduse alla võetav maa-ala tingimata lubjata. Kergetel muldadel piisab 1—2 tonnist kustutatud lubjast hektaarile, raskematel muldadel tuleb lubja anda rohkem. Kõige õigem on lubjata vastavalt mulla analüüsi andmetele. Mulla lubjamiseks kasutatakse ka merglit ja põlevkivituhka 5—10 tonni hektaari kohta. Lubjata tuleb aasta enne maasikate istutamist, andes lubja kesale või koos sügiskünniga, kuid mitte üheaegselt laudasõnnikuga.

Maasika juured ulatuvad võrdlemisi sügavale ja seepärast nõuab ta sügavalt, s. o. vähemalt 25--35 sm sügavuselt haritud maad. Juba eelkultuuride ajal on seepärast vajalik suurendada künnikihi sügavust. Individuaalias on võimalik seda teha mulla kummutamise teel. Suuremate istanduste rajamisel tuleb sügisel tingimata teostada sügavküünd traktori või hobuse jõul ühes põhja kohendamisega, kusjuures alumine mullakiht jääb üles keeramata. Kui maasikaid tahetakse istutada sügisel, peab sügavküünd teostuma vähimalt kaks nädalat enne istutamist. Pärast kündmist tuleb maa tasandada ja äestada. Kui maasikaistandus rajatakse kevadel, siis võib raskemaid muldi

künda teistkordselt 12—15 sm sügavuselt, kergemaid muldi aga ainult kultiveeritakse ja äestatakse.

Meie uute marjaaedade kiireloomulisel rajamisel ei saa esimestel aastatel alati kinni pidada maa põhjalikust ettevalmistamisest eelkultuuride abil. Siin tuleb aga erilist rõhku panna sobiva hea pinnasega maa-ala väljavalimisel; see tuleb künnikihi sügavuselt ühes põhja kohendamiseга üles künda, hästi väetada ja tingimata umbrohtudest puhastada.

Teatavasti vajab maasikaistandus iga 3—4 aasta järel uuendamist. Vanad puhmikud ei anna enam saaki, ja et ei tekiks lünki marjade saamisel, tuleb iga aasta üks neljandik maasikaistanduse üldpindalast uuesti istutamisele. Kui maasikaistanduse esialgsel rajamisel puudus aeg pinnase ettevalmistamiseks kõigi agrotehniliste võtete kohaselt, siis on seda võimalik teostada nüüd, uue istanduse maa-ala ettevalmistamisel. Niisugusel juhul on otstarbekohane rakendada järgmisi külvikordi (tarvitatav Moskva oblastis, sobiv ka meie oludes), mis aitavad tõsta ja ka säilitada mullaviljakust.

Maasikakülvikord.

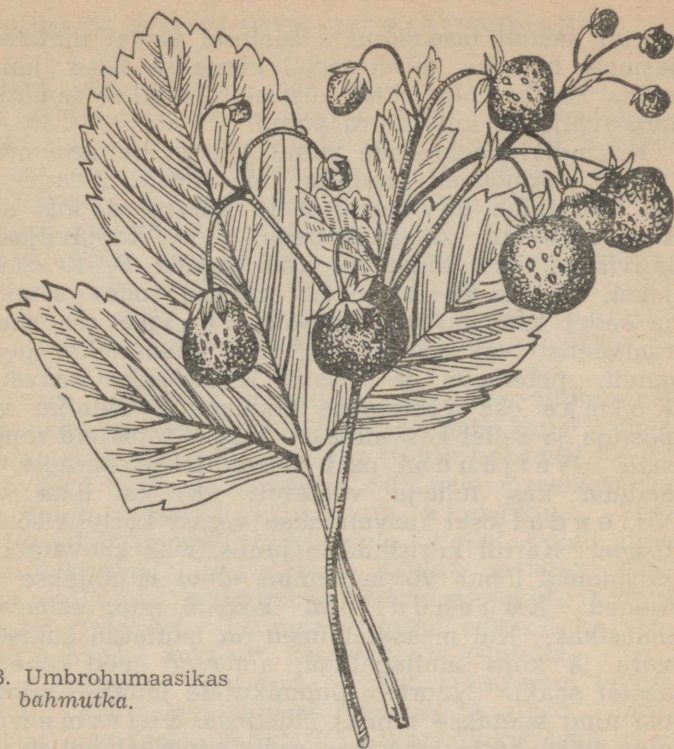
Esimene väli — kaer mitmeaastaste põldheinte — ristiku ja timuti allakülviga. Happesi muldi on soovitatav sügisel lubjata.

Teine väli — esimese aasta põldhein. Kevadel antakse superfosfaati ja kaalisoola.

Kolmas väli — teise aasta põldhein. Kevadel antakse superfosfaati ja kaalisoola. Pärast põldheina niitmist küntakse ja maasikad istutatakse kas sügisel või järgmisel kevadel.

Neljas väli — uus maasikaistandus. Pärast istutamist kaetakse maasikapuhmikute vahed sõnnikuga, arvestades 20 tonni sõnnikut hektaarile.

Viies väli — kande-ealiste maasikate esimese aasta istandus. Maikuuks antakse pealtväetisena lämmastikku (ammooniumsalpeetrit või ammooniumsulfaati). Maasika-

Joonis 3. Umbrohumaasikas
bahmutka.

puhmikute vaheline pind kaetakse õlgedega või õlgse sõnnikuga.

Kuues väli — kande-ealiste maasikate teise aasta istandus. Antakse täismineraalväetis ja kaetakse pind.

Seitsmes väli — kande-ealiste maasikate kolmanda aasta istandus. Antakse täismineraalväetis ja kaetakse pind sõnnikuga, arvestades 40 tonni hektaarile.

Kahesjas väli — kande-ealiste maasikate neljanda aasta istandus. Antakse täismineraalväetis ja pind kaetakse õlgedega või õlgse sõnnikuga.

Soovides oludest sõltuvalt kasutada haljasväetist, võib tarvitada kuueväljalist külvikorda, kus kahel esimesel aastal kasvatatakse vikki, lupiini või valget mesikut ja järg-

nevail aastail maasikaid. Esimesel aastal niidetakse haljasmass heinaks, teisel aastal künatakse sisse haljasväetiseks. Alates kolmandast aastast toimitakse samuti kui kaheksaväljalise külvikorra puhul.

Ka individuaalaedade puhul jäävad pinnase ettevalmistamise põhinõuded samaks, mis suurte aedade puhulgi. Ka siin tuleb tarvitusele võtta külvikord, kus aedmaasikas vaheldub köögiviljadega, s. o. köögivilja-maasikakülvikord. Individuaalaida võib jagada 9—10 osaks (väljaks). Esimesele neist antakse tugev sõnnikuväetis ja sellel kasvatatakse kapsaid. Teine osa saab mineraalväetisi või tuhka ning seda kasvatatakse peedi, porgandi, peterselli ja teiste juurviljade kasvatamiseks. Kolmas osa väetatakse kõdunenud sõnniku või kompostiga ja sellel kasvatatakse kurke, tomateid ning kõrvitsaid. Neljandal osal kasvatatakse hernest, põld- ja aeduba kas tuhaga väetatult või ka ilma väetiseta. Viieandal osal kasvatatakse varast kartulit sõnnikuväetisega. Kartul koristatakse juulis, maa kaevatakse ümber ja augusti lõpul või septembri algul istutatakse maasikataimed. Kuueandal osal kasvab noor esimese aasta maasikas. Kui maasikataimed on istutatud sügisel küllalt vara ja koos mullapalliga, annavad need kohe esimesel aastal saaki. Noortele puhmikutele antakse mineraalväetisi ning kaetakse pinnas õlgedega. Seitsemendal osal olev teise aasta maasikas saab mineraalväetist ja pinnas kaetakse sõnnikuga. Kaheksandal osal kasvav kolmanda aasta maasikas väetatakse samuti mineraalväetisega ja puhmikutevaheline pind kaetakse õlgedega. Üheksandal osal on neljanda aasta maasikas, mis saab mineraalväetist ja pinnas kaetakse sõnnikuga. Kui järgneval aastal veel saaki on loota, võib maasikad jätta ka viiendaks aastaks kohale. Enamasti aga on viienda aasta maasika saak vähene ja marjad väikesed. Pärast viljakandmise lõppu (soovi järele kas üheksandal või kümnenandal põllul) kaevatakse maa ümber (antakse sõnnikuväetis) ja järgmisel aastal istutatakse sinna jälle kapsad. Toodud köögivilja-maasikakülvikorda võib rakendada ka kolhooside maasikaistandustes.

MAASIKATE ISTUTAMINE JA PALJUNDAMINE.

Maasikaid võib istutada nii kevadel kui ka sügisel. Kevadise istutamise peamiseks hüveks on küllaldane mullaniiskus ja algav vegetatsiooniaeg, mistõttu noored taimed hästi juurduvad. Istutamisega ei tohi hilineda, sest muidu vähenevad mullas leiduvad niiskusevarud. Kevadise istutuse peamiseks puuduseks on aga asjaolu, et istandust tuleb kogu suve kestel hästi hooldada, kuid nime-tamismäärset saaki sealt ei saada. Rasketel ja märgadel muldadel tuleb siiski eelistada kevadist istutamist, kuna sügisel istutatud taimed hakkuvad niisugusel pinnasel talve jooksul kergesti.

Üldiselt on eelistatud maasikate sügisene istutamine. Ainukene pahe on see, et talvel teatav hulk taimi külma all kannatab ja hävib. Kuid selle nähtuse peamiseks põhjuseks on liiga hiline istutamine. Sügisene maasikate istutamine tuleb teostada võimalikult augustikuus. Septembris istutatud taimed on külmade tulekul sageli liiga nõrgad ja hakkuvad. Istutamisaja valikul on suure tähtsusega ka mullastik. Kergetel ja keskmise raskusega huumuserikastel muldadel võib maasikataimi edukalt ka septembrikuu esimesel dekaadil kasvukohale istutada.

Sügisel õigeaegselt istutatud ja hästi juurdunud taimedel tekivad veel samal sügisel õiepungade alged. Järgmisel aastal saadakse nendelt juba korralikku saaki.

Senini on meil maasikat kasvatatud enamasti peenardel. Suurtes maasikaistandustes, nagu seda rajavad kolhoosid, ei ole säärane istutamismeetod juba sellepärast otstarbekohane, et see ei võimalda hästi ei istutamise ega ka hooldamistööde mehhaniseerimist. Ka säilib tasasel maal mullaniiskus paremini. Peenardel on otstarbekohane maasikaid kasvatada ainult niisketel muldadel ja väikestes individuaalalades.

Istutamismeetodid.

Maasikate istutamise viise on mitmesuguseid. Peenardele istutatakse maasikaid harilikult kolm rida, reavahega

35—45 sm ja taimede vahega reas 25—35 sm. Tasasel maal kasutatakse ühe-, kahe- või ka kolmerealist ribaistutust. Üherealise istutuse puhul võetakse reavaheks 60—80 sm ja taimede vahe reas 20—25 sm. Kahe- ja kolmerealise istutamise viisi puhul on ridade vahekaugus ribas 30—40 sm ja ribade vahe 80—90 sm, taimede vahekaugus reas on, olenedes sordist 20—25 sm. Nõrgakasvuliste sortide vahekaugus reas võetakse väiksem, tugevasordilistel suurem. Hooldustööde lihtsustamise ja mehhaniseerimise taseme tõstmise sihiga on kolhoosidel soovitatav kasutada üherealist istutamise viisi.

Maasikaistikuid vajatakse 1 hektaari kohta üherealise istutamise korral, reavahedega 80 sm ja taimede vahedega reas 20 sm, 62 500 istikut ning 80×25 sm — 50 000 istikut. Ribadena kaherealise istutamise korral kulub 1 hektaarile 30 sm ridade vahedega ribas, 20 sm taimede vahedega reas ning 80 sm ribade vahedega (30×20×80) — 90 000 istikut.

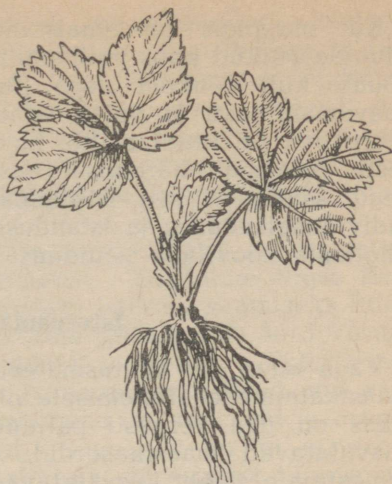
Istutamistehnika.

Istutamiseks hästi ettevalmistatud, tarviduse järgi kultiveeritud, vedrutatud, libistatud ja äestatud tasasele põllule tõmmatakse märgistiga jooned, millede järgi istutatakse istikud.

Maasikaistikul peavad olema noored, vähemalt 5 sm pikkused juured, 3—5 tervet lehekest lühikestel vartel ja vigastamata südamik (vt. joonis 4).

Kolhoosiaedade rajamisperioodil ei ole kolhoosidel endil veel maasikaistikuid või neid on väga piiratud arvu. Istutusmaterjali võib saada riiklikest ja teistest puukoolidest. Edaspidi, kui kolhoosides on juba maasikaistandusele alus pandud, saab istutusmaterjali oma aiast.

Maasikaistikuid on kõige parem istutada pärast vihma, pilvise vaikse ilmaga. Kuiva ja palava ilma korral tuleb istutada õhtupoolikul, kui päike on juba küllalt madalal. Öö vältel suudavad taimed siis mullast küllalt niiskust ammutada. Istikuid ei ole soovitatav suuremal hulgal korraga istutamiskohale toimetada, kus need asjata närtsivad ja kuivavad.

Joonis 4. Hästiarenenud
maasikaistik.

Kui maa on hästi ette valmistatud, tehakse istutusaugud käega, istutatakse maasikaid aga väga palju, siis on see liig raske ning tuleb tarvitada vastavas jämeduses istutus-pulka. Istiku juured asetatakse istutusaugus täiesti sirgelt ja ühtlaselt laiali, kaetakse kobeda mullaga ja surutakse muld tihedalt juurte vastu.

Tuleb tähele panna, et maasikaistikud ei satuks istutamisel liig sügavale ja südamikulehed ei jääks mulla alla ega jääks istik ka liiga kõrgele mullast välja (vt. joonis 5). Nii sügavale kui ka kõrgele istutamine põhjustab istikute hävimise. Sügavale sattunud istikutel mädaneb südamik, kuna liiga kõrgele istutatud taimed kuivavad.

Pärast istutamist tuleb taimi kohe kasta. Kevadel ning kuivade ilmade korral ka sügisel on kastmist vaja 1 kuni 2 korda korrata. Pärast esimest kastmist tuleb niisutatud maa taimede ümber katta sõreda kuiva mullaga või kõduga, et takistada kooriku tekkimist ja vältida liigset vee aurumist. Järgmistel kordadel kobestatakse mullapind kergelt kõplaga. Pärast 10 päeva möödumist tuleb kogu istanduses kontrollida istikute kasvamaminekut ja kuivanud taimede asemele istutada uued.

Kui majandis on emaistandus, siis on otstarbekohane istutada istikud koos mullapalliga. Niisugune istutamiseviis nõuab küll rohkem aega, kuid kindlustab kõigi istikute kasvamamineku ja vajab vähem kastmist. Kuna istikute juurekava täielikult säilib, hakkavad need uuel kohal kiiresti arenema. Järgmisel aastal annavad need juba nii head saaki, et see istutamiskulud mitmekordselt katab. Individuaalaeledes ja istanduse osalisel uuendamisel tuleb tingimata soovitada istutamist koos mullapalliga.

Istutusmaterjal.

Väga suur on istutusmaterjali kvaliteedi mõju noorte maasikataimede arenemisele ning edasisele saagile. Maasikas on üks kergesti paljunevaid marjakultuure. Meil kasvatatavad maasikasordid, välja arvatud ainult asjaarmastajate poolt kasvatatavad kuumaasikad, paljunevad võsunditega (vt. joonis 4). Võsundid arenevad kandealised maasikapuhmikutel suve keskel vaheldumisi lehtedega. Võsundite sõlmedel arenevad algul lehed ja siis ka juured. Lehed, mis asetsevad võsundi sõlmel, toituvad kuni juurdumiseni emapuhmiku arvel. Olenevalt sordist tekib ühel puhmikul kuni 30 võsundit. Igal võsundil areneb 2—4 tütartaime. Nii võib istandusest saada uut istutusmaterjali üsna palju. Senini ongi meil maasikaistikuid võetud peamiselt tootvatest, s. o. marjukandvatest istandustest. See ei ole aga otstarbekohane. Tütartaimed kurnavad maasikapuhmikuid väga suurel määral ja selle all kannatab saak. Nii tehti Kabardiini ANSV Lenini-nimelise kolhoosi maasikaistanduses järgmisi tähelepanekuid:

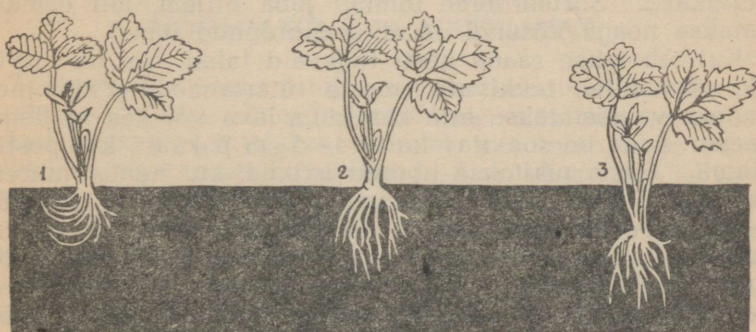
- kui võsundid kõrvaldati augustis, oli saak 64,5 ts/ha,
- kui võsundid kõrvaldati oktoobris, oli saak 25 ts/ha,
- kui võsundeid ei kõrvaldatud, oli saak 14,6 ts/ha.

Sama kinnitab ka Moskva Puuvilja- ja Marjakasvatuse Katsejaama katsete tulemus, kus ilmnes, et võsundite õigeaegne kõrvaldamine tõstis saaki olenevalt aastast ja sordist 10—30 ts/ha. Järelikult ei ole soovitav maasikapuhmikuil võsundeid lasta areneda. Istutusmaterjali saamiseks on otstarbekohasem luua emaistandus.

Emaistanduse rajamisel tuleb maasikaistikud istutada suuremate vahedega. Reavahe tuleb jätta 100 sm ja tai- mede vahekaugus reas 30—40 sm. Niisugustes tingimus- tes arenevad puhmikud jõudsasti ja annavad rohkesti võ- sundeid. Ka juurduvad tütarained paremini, kuna neil on soodsad toitumisvõimalused ja valgustustingimused. Mullapinda tuleb emaistanduses hästi kobestada, et tütar- ained hästi juurduksid.

Kui emaistandust ei ole rajatud, siis tuleb paratamatult võtta istikuid tootvast istandusest. Emataime liigse kur- namise vältimiseks ja tugevamate istikute saamiseks tuleb ühele maasikapuhmikule kasvama jätta ainult 3—5 võsun- dit. Teised võsundid eemaldatakse noaga. Tütaraine- dest osutuvad tugevamateks ja paremateks need, mis asu- vad emataimele lähemal, kuna need on vanemad ja arene- mises rohkem edasi jõudnud. Seepärast on ka otstarbe- kohane jätta ühele emataimele kuni 10 esimest tütaraine, edasiminevad võsundi otsad ja teised võsundid aga noaga eemaldada.

Aedmaasika tütarained on istutamiskõlblikud juba au- gustikuu algul või hiljemalt keskel, mil toimubki normaalselt istutamine. Võsund eraldatakse emataimest noaga; kui võsundil kasvab mitu tütaraine, eraldatakse need üksteisest samuti noaga. Istiku juured tuleb ettevaatli-

Joonis 5. Maasika istutamine:

1 — vale, juurte otsad on üles; 2 — õige sügavusega; 3 — vale, liiga sügavale istutatud.

Joonis 6. Maasikavõsund tütarainedega.

kult labidaga või käsikühvliga lahti kaevata (kergitada). Samaaegselt võetakse vasaku käega kinni istiku lehtedest, tõmmatakse istik mullast välja ja asetatakse korvi või külvikasti. Sorteerimine toimub juba hiljem, mil eemaldatakse noaga võsundi otsad ja murdunud lehed.

Kui tahetakse saada hästi tugevaid taimi, siis on tarvilik võsunditel tekkivate noorte tütarainede pikkimine. Selleks valmistatakse ette kas külm lava või hea mullaga peenar, mida on soovitatav katta 4—5 sm paksuse kompostikihiga. Sinna pikitakse noored istikud, kui nende juured on juba 1—2 sm pikkused. Lavasse võib pikkida ka istikuid, mille juurealged on vaevalt märgatavad. Pikitud istikud arenevad väga jõudsasti, kui neid kuiva korral kasta, mida tuleb tingimata teha. Kui tootvast või emastandusest kohaleistutamiseks võetud istikuist on mõnedel vähearenenud või lühikesed juured, tuleb ka need istutada pikkimiseenarasse või lavasse. Seal arenevad juured kiiresti ja istikuid on võimalik varsti kohale istutada.

Maasikaistikud tuleb võtta ainult sordipuhtatest, kahjuritevabadest istandustest. Maasikaistik ei või olla vanem kui üheaastane. Vanu puhmikuid istutusmaterjali saamiseks jagada ei ole otstarbekohane. Niisugused taimed ei arene rahuldavalt ega anna nimetamisväärt saaki. Kõige paremat istutusmaterjali saab kaheaastastest istandustest. Niisuguses istanduses kasvavad tugevad türtaimed, tekib rohkesti võsundeid ning on võimalik arvestada üksikute puhmikute saagi suurusega. Istikud tuleb valida just nendelt puhmikutelt, mis andsid kõige suuremat ja kvaliteetsemat saaki. Valikut on võimalik hästi teostada ka individuaalajas. Vanematest kui kolmeaastastest istandustest ei ole soovitatav istikuid võtta. 4—5-aastastest istandustest võetud istutusmaterjal on nõrk ja Moskva Puuvilja- ja Marjakasvatuse Katsejaama andmeil on niisugustest istikutest rajatud istanduse saak tunduvalt väiksem.

Kokku võttes võib öelda: maasikaistikud peavad pärinema puhtasordilistelt, mitte vanematelt kui kolmeaastastelt, saagirikastelt, kahjurite vabadelt emataimedelt. Istikud peavad olema üheaastased, vähemalt 5 sm pikkuse ja hästiarenenud juurekavaga, tervete lühikesevarreliste, mitte pikaksveninud lehtedega ja terve ning tugeva südamikuga.

HOOLDAMINE JA VÄETAMINE.

Tähtsamaid hooldamistöid maasikaistanduses on alatine mullakobestamine ühes umbrohtude hävitamisega. Kui maasikaistandus rajatakse kevadel, siis tuleb kogu suve kestel mulda kobestada ridades 4—5 sm sügavuselt ja reavahedes 8 sm sügavuselt. Kogu suve kestel tuleb noortelt puhmikutelt ka võsundid kõrvaldada. Kuivade ilmade korral tuleb noort maasikaistandust pärast istutamist vähemalt 3—4 korda kasta. Kastmisele järgneb iga kord mulla kobestamine. Septembri algul antakse istandusele fosfori ja kaali-mineraalväetist. Individuaalajas arvestatakse ühe ruutmeeri kohta 25—30 g kaalisoola ja 45—50 g superfosfaati või selle asemel 60—80 g fosforiiti. Suures istandu-

ses arvestatakse mineraalväetistest kaalisoola 60 kg ja superfosfaati 100 kg või 200 kg fosforiiti hektaarile. Arvestuse aluseks on võetud puhttoiteainete hulk väetises.

Kui maasikaistandus rajatakse sügisel, siis seisneb kogu hooldamistöo järgmisel aastal ainult maa kobestamises ja umbrohtude hävimises. Suures istanduses teostatakse vahelharimistööd planeedi, kultivaatori või „siili“ abil peamiselt hobujõul. Mineraalväetistest antakse kevadel ainult 100—150 kg lämmastikväetisi, sest kaali- ja fosforväetised olid antud juba sügisel enne istanduse rajamist sügiskünni alla.

Esimeste külmade tulekul kaetakse maasikaistanduses reavahed kas laudasõnniku, õlgede, lehtede või turba-puruga. Kattematerjalidest on parim laudasõnnik, sest see rikastab mulda ka taimetoiteainete ja bakteritega.

Kande-ealist maasikaistandust väetatakse kevadel kohe pärast maa tahenemist mineraalväetistega. Kaalisoola ja superfosfaati võib anda võimalikult vara, kui maa on veel hästi märg (100 kg kaalisoola ja 150 kg superfosfaati hektaarile); mõne aja pärast, kui on võimalik juba ette võtta reavahelt harimist, antakse ka lämmastikväetis (kas 60 kg ammoniumsalpeetrit või 100 kg ammoniumsulfaati) hekt-aari kohta. Enne reavahede kobestamist kas hobuplaneedi või traktorikultivaatoriga suurtes istandustes ning kõplaga individuaalajas eemaldatakse surnud ning haigestunud vanad lehed ja kätteõled, kui neid on tarvitatud. Kui reavahed olid kaetud sõnnikuga, siis segatakse see nüüd mullaga.

Kohe pärast õitsemist antakse aedmaasikaile teistkord-selt pealtväetisena lämmastikväetist, arvestades 30 kg ammoniumsalpeetrit või 50 kg ammoniumsulfaati hektaarile. Mullapind puhmikute vahel kaetakse õlgse sõnni-kuga või õlgedega. Kui pinnase katmist ei teostata, siis tuleb reavahesid korduvalt kobestada — tingimata on see vajalik aga pärast vihma, niipea kui hakkab tekkima koo-rik, sest ainult nii on võimalik säilitada niiskust. Vahelt-harimise sagedus oleneb sademetest ja umbrohtude kas-vust.

Maapinna katmine maasikapuhmikute ümber ei ole täh-

tis ainult niiskuse säilitamise otstarbel, vaid ka marjade mullaga määrdumisest hoidumise abinõuna. Kuigi on tugevate, püstjate õievartega maasikasorte, on mullapinna katmine siiski tarvilik, sest vihm pritsib marjad ka siis mullaseks, kui õievarred ei vaju mullapinnale. Määrinud marjad ei kõlba turustamiseks; pestud marjad kaotavad ilusa välimuse ja aroomi ning riknevad kiiresti. Need kõlbavad hädakorral ainult koduseks ümbertöötamiseks.

Kattematerjalina tarvitatav õlgne sõnnik tuleb kohale asetada varakult, et vihm selle enne marjade valmimist puhtaks peseks. Õlgi võib panna ka hiljem, just enne marjade valmimist. Marjade valmimise ajal katkestatakse vaheltharimine. Kui sademeid on vähe, tuleb maasikaistandust kasta just nüüd — marjade valmimise ajal. Siis saadakse ka kuivade ilmade puhul suuri, mahlaseid ja ilusaid marju. Marjade valmimise ajal tuleb istanduses ära märkida maasikapuhmikud, mis annavad vähe saaki, pole sordiehtsad või on koguni umbrochtsordid. Niisugused puhmikud tuleb pärast saagi koristamist eemaldada ja asemele istutada mõned head naabertaimede võsunditelt võetud tütartaimed.

Kohe pärast saagi koristamist eemaldatakse õlgne kattematerjal ning antakse maasikaistandusele täismineraalväetis (ammooniumsalpeetrit 60 kg või ammooniumsulfaati 100 kg, kaalisoola 60 kg ja superfosfaati 100 kg hektaari kohta). Nüüd toimub ka rohimine ja ridade vahelt harimine, millega segatakse nii mullapinnal olev sõnnik kui ka mineraalväetised hästi mullasse. Fosforväetisi ja kaalisoola võib asendada ka puutuhaga, kuid suurtes istandustes ei ole see siiski hästi läbiviidav, sest tuhka tuleks külvata 1—2 tonni hektaarile. Individuaalajas on aga nimeetatud väetisi kerge asendada tuhaga, külvates seda 100—200 g ruutmeetrile. Tuha külvamine peab toimuma ajal, mil taimede lehed on täiesti kuivad. Mineraalset lämmastikväetist on võimalik asendada virtsaga või linnusõnnikuga. Ka kompost on väga hea väetis. Kuid nende koduste lämmastikväetiste tarvitamisele peab kaasnema samuti tingimata kaali- ja fosforväetiste andmine, sest vastu-

pidisel korral hakkavad maasikapuhmikud ülilopsakalt kasvama, kuid ei õitse ega kannu vilja.

Pärast saagi koristamisele järgnevat väetamist ja mulla kobestamist arendavad maasikapuhmikud uue terve lehes-
tiku ja moodustavad järgmisel aastal saakiandvaid õie-
pungi. Kui istandusest ei vajata istutusmaterjali, siis
on otstarbekohane otsekohe pärast saagikoristamist ka
võsundid kõrvaldada. Et võsundid eemaldamisel ei re-
biks puhmikut maast üles, tuleb need noaga või kääridega
puhmiku küljest lahti lõigata. Suurtes istandustes, kus
reavahede harimine toimub veojõul, tuleb mehaanilistele
vaheltharimisriistadele kombineerida kummalegi poole
külge üks terasketas, mis võsundid läbi lõikab. Hobupla-
neetidele on sellised kettakomplektid juba tehaste poolt
kaasa antud. Ka käsikultivaatorit saab täiendada niisuguse
seadeldisega. Suve kestel üles kerkinud või mullast välja
uhrunud maasikapuhmikute juured mullatakse. Mulda-
mine tõstab järgneva aasta saaki. Taimede vahel ridades
kobestatakse muld kõplaga. Vaheltharimistööd kestavad
kuni sügiseni, olenevalt sellest, kuidas kasvab umbrohi ja
kui sageli, olenevalt sademeist, maapind kobestamist va-
jab. Külmade tulekul on viimaseks tööks istanduse kat-
mine talvekülmade vastu, sõnniku, turba, kuuseokste või
õlgedega. Sõnniku või turbamullaga tuleb katta puhmaste
vahed, taimi kattes need talvel lämbuvad.

SAAGI KORISTAMINE.

Maasikad valmivad meil olenevalt ilmastikust ja sordist
tavaliselt juuni lõpul või juuli algul. Saagi saamine kes-
tab 2—3 nädalat. Juba aegsasti tuleb suuremas maasika-
istanduses teostada kõik vajalikud eeltööd marjade korja-
miseks. Olulisemaks tööks on siin küllaldaselt hulgal pak-
kimisvahendite valmistamine ja varumine. Samuti tuleb
korda seada sobiv hoidla või laoruum. Laoruum ei tohi
olla niiske, küll peab aga olema võimalikult jahe, kus
marjad hästi säiliks. Müügileminevaid maasikaid ei või
siiski kauem säilitada kui üks päev, kuna nad muidu kao-
tavad oma väärtuse, hallituvad ja riknevad. Marjade kau-

gema turustamise korral tuleb maasikad korjata poolvalminult, kuna nende järelvalmimine toimub saatmise ajal juba iseenesest.

Maasikad on võrdlemisi pehme lihaga marjad. Seepärast tuleb neid korjata koos karikalehtede ja lühikese varreotsaga. Vars näpistatakse katki küüntega või lõigatakse kääridega. Maasikaid tuleb korjata kohe samadesse korvidesse, millega nad müügile lähevad. Marjade ümberpuistamine ühest korvist teise mõjub halvasti marjade kvaliteedile. Otstarbekohased on peergudest tehtud 1—2 kg mahuga korvikesed. Kohe korjamisel tuleb ka marjad sorteerida; seepärast on otstarbekohane korjata marju korraga kahte või kolme korvikesse.

Maasikaid tuleb korjata kuiva ilmaga, võimalikult hommikupoolel, kui kaste on juba kadunud või pärast keskpäeva, kui päike ei ole enam väga palav ja õhk on veidi jahedam. Märjaga või palaval päikesepaistel korjatud marjad riknevad väga kiiresti. Enne teele saatmist tuleb täiskorjatud marjakorvid asetada jahedasse ruumi, mille soovitatav temperatuur on $+2^{\circ}$ C, ja hoida neid seal mõned tunnid. Selliselt jahutatud marjad säilivad hästi.

Maasikasorte, mida kasutatakse peamiselt lauamarjadena, tuleb korjata üle päeva. Umbertöötamiseks minevaid marju võib korjata üle kahe või kolme päeva. Üks noppija kogub tunnis, olenevalt saagi suuruselt, 4—5 kg marju. Saagi suurust mõjustab terve rida tegureid, kuid meie standardsortimentide juures peetakse keskmiseks saagiks 50 tsentnerit hektaarilt. Individuaalajas on hea hooldamise juures kerge saada 1 kg maasikaid ruutmeetritl.

Kui kolhoosi maasikaistandusest saadetakse marju müügile autoga või hobuveokil, siis tuleb marjakorvid väga hoolikalt sõidukisse pakkida. Korvikesed marjadega asetatakse eriliste raamide vahele ja seotakse kinni või nende puudumisel laotakse nii tihedalt veokisse, et nad sõidu ajal ei loksuks. Sõidukil tuleb liikuda mõõduka kiirusega, et marju korviketes mitte vigastada. Värskest müügile saadetud marjadest saadakse väga head sissetulekut, eriti varase saagi korral. Kuid keskustest kaugemal asetsevad kolhoosid võivad väga edukalt valmistada maasikaist mit-

mesuguseid hoidiseid. Senini on just maasikahoidised meie turul haruldaseks olnud.

Uue Elu kolhoos Raikküla vallas Harjumaal märgib oma perspektiivplaanis, et ta kavatseb kogu oma puuvilja- ja marjaaia toodangu koha peal ümber töötada ja hiljem turustada. See hea tulusaamise võimalus on olemas kõikidel kolhoosidel.

MAASIKASORDID.

Maasikasorte on väga palju. Mõned neist valmivad vara, mõned hiljem. Mõnedel sortidel on suured, õrnad, hea maitsega ja aroomiga marjad. Teiste sortide marjad on väiksemad, kõvema lihaga, hapumad.

Ei ole mõeldav, et istanduses kasvatatakse ainult üht sorti aedmaasikat. Otstarbekohane on kasvatada just mitut sorti — igaüht muidugi eraldi. Tuleb valida mõni varase valmivusega sort, mõni jälle hilisem, et marjad mitte kõik korraga ei valmiks. Liig suur sortiment ei ole samuti soovitatav. On täiesti küllaldane, kui kolhoosi maasikaistandus rajatakse 3—4 sordiga. Maasikaistanduse sordipuhtuse säilitamine on väga oluline, eriti tuleb aga hoiduda umbroht-sortidest.

Eesti NSV piirides on Pomoloogia Nõukogu poolt soovitatud kasvatamiseks järgmist maasika standardsortimenti.

Põhisortiment.

Saksa evern (roštšinskaja). Uks varasemaid maasikasorte (vt. joonis 1). Mari on keskmise suurusega, koonusekujuline, helepunane ja läikiv. Liha on valminult pehme, keskelt valge, ärte poolt roosakas, mahlane, hea magus-hapu maitsega. Lehed on keskmise suurusega, püstjad, helerohelised. Õitseb vara. Turul väga nõutav lauamari, eriti seetõttu, et valmib hästi vara. *Saksa evern* on väga saagirikas sort. Eriti head saaki annab see teisel ja kolmandal aastal. Mulla suhtes ei ole eriti nõudlik, kasvab ja annab head saaki ka kergetel muldadel. Kuna marjad kannatavad hahk-hallituse all, tuleb neid sageli korjata.

Ernst präiss (Ernst Preuss). Tumepunase värvuse tõttu eriti hinnatav tööstusmari mahlade ja keediste valmistamiseks. Mari on tumepunane, läikiv, suur, tõmbi koonuse kujuline, maitset hapukas, erilise aroomiga. Puhmiku kasv on tugev, marjavarred aga nõrgad, valmivus keskmine. Vajab häid kasvutingimusi ja rohkesti niiskust.

Leopoldshalli hiline. Mari on väga suur, ümmargune, punane, esimesed marjad on sageli lapergused. Liha on kaunis kõva, punane, meeldiva magushapu maitsega. Valmivus hiline. Puhmiku kasv on keskmine, lehed hele-rohelised, alumiselt küljelt karvased. Sort on hästi külmakindel ja mulla suhtes vähenõudlik, annab ka rasketel savimaadel häid saake. Valmib hilja ja pikkamööda, on turul nõutav, kuna teisi maasikasorte siis enam müügil ei ole.

Jukunda. Marjad keskmise suurusega, telliskivipunased, tõmbi koonuse kujulised. Liha kõva, valkjasttoosa, magushapu maitsega. Marjad kannatavad hästi transporti. Mullastiku suhtes vähenõudlik, kasvab hästi raskepoolsetel ja märjematel maadel ning annab rahuldavat saaki kuni 5 aastat ühel kohal kasvades. Sobivamaid sorte tööstuslikul otstarbel kasvatamiseks.

Täiendav sortiment.

Võitja. Mari suur, ümmargune, helepunane. Liha on kaunis kõva, helepunane, väga heamaiteline. Valmivuselt varane, järgneb kohe *saksa evernile*. Mullastiku suhtes on vähenõudlik, kasvab hästi ka kergétel korralikult väetatud liivamaadel. Saak on keskmine. Taim on tugev, lehed suured, helerohelised, moodustab palju võsundeid.

Miitse šindler (Mieze Schindler). Uks hilisemaid sorte. Mari on suur, ümmargune, tumepunane, heleda tipuga ja tugeva aroomiga. Liha punane ja heamaiteline. Sobiv lauamarjana kui ka töötlemiseks, eriti hea konservimiseks. Talub hästi transporti. Puhmik on keskmise kasvuga, püstjas, annab rohkesti võsundeid. Kasvab hästi niiskel, väetatud liivakal mullal, saak keskmine.

Direktor Ehtermeier. Marjad väga suured, tumepunased, heamaitsetelised. Kasutatakse peamiselt lauamarjana. Saak on keskmine.

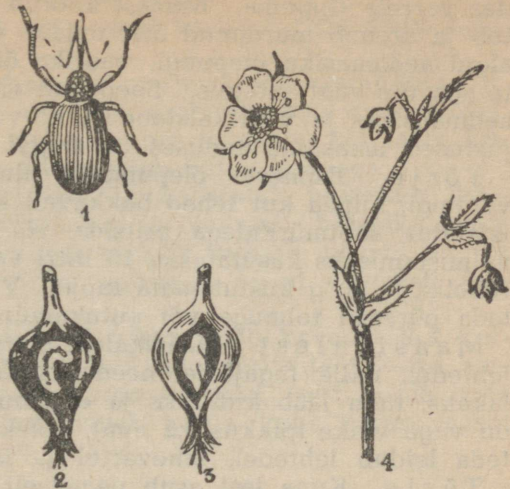
Maasikaistanduse rajamiseks tuleb hankida sordiehtsad istikud, valides kasvatamiseks sordi, mis on antud oludes kõige sobivam. Koos sordiehtsate istikutega võib istandusse sattuda ka umbrohtsorte. Need tuleb esimesel võimalusel, niipea kui need on avastatud, istandusest kõrvaldada. Kõige sagedamini esineb meil umbrohtsort *bahmutka* (vt. joonis 3). Tallinna ääremail võib individuaalaedades *bahmutkat* leida peaaegu igal pool. Puhmik sarnaneb täiesti *saksa everni* puhmikule, kuid marjade järgi on teda kerge ära tunda. Marjad on väikesed, ümarjad, sageli pirnikujulised. Värvuselt on mari kahvatu-roosa, liha on kobe, vesine ja mõrkjas. *Bahmutka* annab väga palju tugevaid võsundeid. Kui umbrohtsorti kohe ei kõrvaldata, siis võib see põhisordi täiesti välja tõrjuda.

Eesti NSV-sse on viimastel aastatel toodud teistest liiduvabariikidest rida aedmaasikasorte, mis meil on veel vähe levinud. Lähemas tulevikus selgub, kuivõrd need sordid meie oludes sobivad, kuid esialgsete vaatluste põhjal tuleb alla kriipsutada sortide *komsomolka*, *mõssovka*, *obilnaja*, *krassavitsa zagorje* kõrgeid maitse omadusi ja suurt saaki. Moskva Puuvilja- ja Marjakasvatuse katsejaamas aretatud aedmaasikasort *komsomolka* (vt. joonis 2) on kõigist sortidest saagirikkam, andes saaki kuni 200 tsentnerit hektaarilt.

TAIMEKAITSE, KAHJURID JA HAIGUSED.

Maasikaistanduses ei tohi unustada taimekaitseteid, sest muidu võivad kahjurid ja haigused hävitada kogu saagi või isegi terve istanduse ning töövaev on kulutatud asjatult.

Kergem on haigusi ja kahjureid vältida kui juba olemasolevate vastu võidelda. Seepärast tuleb juba istanduse rajamisel haigusi ja kahjureid vältivaid abinõusid hästi silmas pidada. Istanduste rajamisel tarvitatagu ainult

Joonis 7.

Maasika õielõikaja:

1 — maasika õielõikaja;
 2 — tõuk õiepungas; 3 —
 nukk õiepungas, (kõik
 tugevasti suurendatud);
 4 — maasika õielõikajast
 kahjustatud ja murdu-
 nud õiepungad.

haigus- ja kahjuritevaba istutusmaterjali. Reavahed tuleb korralikult harida, umbrohud hävitada. Haigusidudega nakatatud taimed tuleb kohe kõrvaldada ja hävitada. Väga tähtis on istanduse korralik väetamine, kuna selle tagajärjel arenenud tugevad ja elujõulised taimed on haigus-tele ja kahjuritele vastupidavad.

Kui hoolimata kõigist abinõudest kahjurid ja haigused siiski levivad, tuleb nende vastu võitlust alustada niipea kui need on avastatud.

Maasika õielõikaja on meie maasikaistandustes kõige levinenum kahjur. Maasika õielõikaja on väike, 2—3 mm pikkune, must, pika kärsaga mardikas (vt. joonis 7). Täiskasvanud mardikad talvituvad kõdunenud taimejäätmete või mullatükkide all. Nad ärkavad varakevadel ning alustavad laastamistööd kohe, kui maasikapuhmikud kasvama hakkavad. Õielõikaja toitub taime noortest kudedest, kuid peamise rüüste põhjustab emane mardikas, kes asetab oma munad õiepungadesse. Ta sööb õiepunga augu ja asetab muna tolmukate vahele, siis närib ta õievarre poolenisti läbi, mille tagajärjel õienupud murduvad, jää-

des varrele rippuma. Munast koorub varsti tõuk, kes toitub ja areneb murdunud õiepungas. Õielõikaja kahjustab algul aedmaasika õiepungi, vaarika õitsemise ajaks läheb ta aga üle vaarikaõitele. Seepärast ei ole soovitatav rajada aedmaasika- ja vaarikaistandusi kõrvuti. Õielõikaja kahjustused maasikaistanduses on sageli väga suured.

Tõrje. Esimeste õiepungade ilmumisel, võimalikult varemgi, niipea kui lehed hakkavad kasvama, tuleb kogu istandus söötmürkidega pritsida või tolmutada. Lahuse valmistamiseks kasutatakse 10 liitri vee kohta 15 g pariisi rohelist ja 30 g kustutamata lupja. Veel parem on tolmutada püreetri tolmuga või putukamürgiga DDT.

Maasikalest. Maasikalest elutseb noortel maasika-lehtedel, mille tagajärjel need kortsuvad, muutuvad kollakaks, taim jääb kiduraks ja ei kannu enam vilja. Lest on väga väike (pikkus 0,2 mm), helekollakat värvust ning teda leidub lehtedel, lehevartel ja isegi marjadel.

Tõrje. Kuna lest asub peamiselt noortel lehtedel, on tõrjet raske teostada. Kevadel, lehtede ilmumisel, tuleb istandust tolmutada väävlitolmuga. Pärast saagi koristamist korratatakse tolmutamist. Heaks tõrjemeetodiks peetakse aedmaasikate lehtede niitmist ja põletamist. Väiksesmas istanduses ja koduaias võib lehti lõigata kääridega. Niisugune menetlus hävitab umbes 90% lestadest.

Maasika seemnenäkk on must mardikas, kes kahjustab aedmaasika vilju. Ta rebib marja pinnalt seemned välja ja sööb nende tuumi. Marjade pind on katkine, aukudega lihas. Mardikas tegutseb öösel.

Tõrje. Lauatükikestele määratakse õhukeselt fosforputru ja asetatakse maasikaridade vahele, mürgine külg vastu maad. Mardikad söövad putru ja surevad.

Põldnälkjäs. Põldnälkjäs kahjustab marju ööseti, süües neile sisse suured augud. Nälkjate hävitamiseks tarvitatakse värskeltkustutatud lupja, peeneksjahvatatud kaalisoola ja lubisalpeetrit. Maasikaridade vahele võib asetada lauatükke, kapsalehti jne. Nälkjad lähevad päevaks sinna varju, kust neid on kerge ära korjata.

Maasika hakk-hallitus esineb meil maasikaistandustes üsna sageli, eriti soodustab selle levikut soo-

jus ja liigniiskus ning pilvised ilmad. Hahk-hallitus katab marju paksu korrana ning need muutuvad tarvitamiskõlbmatuks.

Tõrje. Kõik kahjustatud marjad tuleb istandusest kõrvaldada ja hävitada. Haiguse ärahoidmiseks ei tohi maasikaid liiga tihedalt istutada ning marju ei või lasta ülevalmida. Puhmikute alune tuleb katta õlgedega.

Maasika laikpõletik kahjustab peamiselt maasika lehti; kuid ka võsundeid ja õievarsi. Maasika lehtedele ilmuvad ümmargused, keskelt valkjad, pruuni ringiga ümbritsetud laigud, mille tagajärjel lehed enamasti kuivavad.

Tõrje. Kõik kuivanud lehed tuleb kevadel ära korjata ning põletada. Puhmikuid tuleb pritsida 1%-lise bordoo vedelikuga, esimest korda kevadel, teist korda enne õitsemise algust ja kolmandat korda kohe pärast saagi koristamist.

SISUKORD.

Eessõna	3
Kasvukoha valik	5
Pinnase ettevalmistamine maasikate kasvatamiseks	9
Maasikakülvikord	12
Maasikate istutamine ja paljundamine	15
Istutamiskiisid	15
Istutamistehnika	16
Istutusmaterjal	18
Hooldamine ja väetamine	21
Saagi koristamine	24
Maasikasordid	26
Taimekaitse, kahjurid ja haigused	28

Vastutav toimetaja G. Hansman.

Tehniline toimetaja E. Plaks.

Kaanejoonise valmistanud E. Annus.

Ladumisele antud 18. IV 1950. Trükkimisele antud 15. V 1950. Paber 56×79 sm 1/16. Trüklarv 4000. Trükipoognaid 2. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 1,60. Arvutuspoognaid 1,84. MB-03640. Tell. nr. 1722. Trükikoda „Kommunist“, Tallinn, Pikk 2.

Э. Воол. Выращивание земляники.

На эстонском языке.

Hind 50 kop.

Trükivigade õiendus

Lk.	Rida	On trükitud	Peab olema
13	Joonise allkiri	Umbrohumaasikas	Umbrohimaasikas
18	16. rida ülalt	(vt. joonis 4).	(vt. joonis 6).

50 kop.

A-18503
E)

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00454198 5